

Bankacılıkta Yeni Yaklaşım: Açık Bankacılık

İsmail Tuna¹

Özet

Finans alanında meydana gelen önemli dijital yeniliklerden biri, müşterilere ait bilgilerin üçüncü taraflar (örneğin; FinTech Şirketleri ve TPP-Takasbank Para Piyasası) ile paylaşılmasından dolayı gelişen, açık bankacılık (open banking) sistemidir. Açık bankacılık, mali ürün ve faaliyetlerde gelişmeler türeterek, süratle değişen teknolojinin bankacılık alanındaki uygulamalarını geliştirmesiyle beraber yeni bir bankacılık sistemini meydana koymaktadır. Açık Bankacılık ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Türkiye’de gerçekleştirilen etkinliklerin belli bir noktaya kadar olduğu görülmüştür. Dünya çerçevesinde bakıldığında ise, yapılan çalışmalar çoğunlukla soyut bir çatıyı oluşturmaktadır. Bununla beraber Türkiye’de ve Dünya’da açık bankacılıkla ilgili düzenlemelerin gittikçe çoğaldığı görülmektedir. Bu anlamda Bankacılığın teşkilinden günümüze kadar ulaşan sürede insanların işlemlerini hafifletmek, çeşitli faaliyetler sunmak ve müşteri alanını genişletmek gibi birçok amaca ulaşmayı hedefleyen Bankacılık Sektörü, gelişen teknolojiyle beraber çağa ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Geleneksel Bankacılık modelinde müşteri ilişkileri bulunuyorken, açık Bankacılık bu sistemi farklılaştırmaya çalışan bir teknolojik yenilik şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Açık Bankacılık, bankacılık sektörünün dijitalleşme evresindeki bugüne kadar ki en geniş çaplı yenilik olmuştur. Gerek müşterilerin ihtiyaç ve gereksinimlerine hızlı ve yenilikçi bir tarzda cevap vermede gerekse de bankaların kendi aralarındaki açık bankacılık modeli geçmişten günümüze büyük bir gelişim evresi göstermiştir. Özellikle açık bankacılık, bu anlamda finansal teknolojilerin arasında büyük öneme sahiptir. Gerek yapay zekaların bu alanda çoğalmasıyla gerekse de bankacılığın daha çok dijital ortamlarda faaliyetlerini arttırmasıyla, teknolojik yenilik gereksinimi daha da arttırılmıştır. Bu sebeple açık bankacılık, bankacılık alanında öncü bir konuma sahiptir. Türkiye’nin evrensel rekabette ilerlemesi ve dijitalleşen dünyada bankacılık sektöründe varlığını koruması için gelecek yıllarda dijitalleşmenin gerektirdiği değişimleri ve adımları atması gerekmektedir.

1 Dr. Öğr. Üyesi, T.C. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türhal Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, ismail.tuna@gop.edu.tr, Orcid:0000-0002-5796-5167

1. Giriş

Finans alanında meydana gelen önemli dijital yeniliklerden biri, müşterilere ait bilgilerin üçüncü taraflar (örneğin; FinTech Şirketleri ve TPP-Takasbank Para Piyasası) ile paylaşılmasından dolayı gelişen, açık bankacılık (open banking) sistemidir. Açık bankacılık, mali ürün ve faaliyetlerde gelişmeler türeterek, süratle değişen teknolojinin bankacılık alanındaki uygulamalarını geliştirmesiyle beraber yeni bir bankacılık sistemini meydana koymaktadır. Açık Bankacılık ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Türkiye’de gerçekleştirilen etkinliklerin belli bir noktaya kadar olduğu görülmüştür. Dünya çerçevesinde bakıldığında ise, yapılan çalışmalar çoğunlukla soyut bir çatıyı oluşturmaktadır. Bununla beraber Türkiye’de ve Dünya’da açık bankacılıkla ilgili düzenlemelerin gittikçe çoğaldığı görülmektedir (Demirez vd.2021). Bu anlamda Bankacılığın teşkilinden günümüze kadar ulaşan sürede insanların işlemlerini hafifletmek, çeşitli faaliyetler sunmak ve müşteri alanını genişletmek gibi birçok amaca ulaşmayı hedefleyen Bankacılık Sektörü, gelişen teknolojiyle beraber çağa ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Geleneksel Bankacılık modelinde müşteri ilişkileri bulunuyorken, açık Bankacılık bu sistemi farklılaştırmaya çalışan bir teknolojik yenilik şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Koca, 2021).

Açık Bankacılık ilk önce Birleşik Krallık’ta baş göstermiş ve Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi 2’de (PSD2- Payment Services Directive2) yer alan bankaların ödeme hizmetlerini üçüncü parti kuruluşlarına erişimi sağlanmasıyla bütün Avrupa’da yankılanmaya başlamıştır. Türkiye’de ise “Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde Açık Bankacılığı açıklayan yönetmelik 15 Mart 2020’de geçerlilik kazanmıştır (Taştan ve Saruhan, 2020).

Son dönemlerde çokça bahsedilen FinTech ve Açık Bankacılık hususları artan ihtiyaçların giderilmesine ilişkin yapılan çalışmaların en gerçek belirtisidir. FinTech; Finans ve Teknolojinin birleşmesinden oluşan, Finans sektöründe yaşanan değişimi özetleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz dünyasında tam anlamıyla bir tanımlaması olmaması, FinTech kavramı için pek çok farklı tanımlama yapabilme olanağını ortaya çıkarmıştır. FinTech, yenilikçi ve modern teknolojiler ile finansal hizmetleri bir araya getiren firmaları ifade etmektedir (Dorfleitner vd. 2017).

Bu çalışmada Bankacılık Sektörü’ nün gelişmesi kapsamında FinTech, API (Application Programming Interface) ve Açık Bankacılık kavramları tanımlanmıştır. Açık Bankacılığın Türkiye’deki ve Dünya’daki uygulamalarına göz atılmıştır. Son olarak ise Açık Bankacılığın, Geleneksel Bankacılıktan farkları ortaya konulmuştur.

2. Literatür

Zachariadis ve Özcan (2017), Bu makalenin amacı ilk olarak, mevcut literatürde bahsedilen açık uygulama programlama arayüzlerinin (API'ler) temel özelliklerini ve çeşitli uygulamalarını araştırarak, dijital çağda gözlemediğimiz yeni organizasyonel yapılara ve platform iş modellerine yol açan ilgili teorilerin neler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma Temmuz 2016 ile Şubat 2017 arasında kapsamlı saha araştırmalarından ve kilit endüstri uzmanlarıyla yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Bu çalışma çeşitli teorilerin kullanılması ile elde edilen bulguların tercüme edilmesi; finansal kurumlar, FinTech girişimleri, teknoloji şirketleri ve düzenleyiciler için önerilerde bulunulmasına yardımcı olmaktadır. Makale, Açık Bankacılık Çalışma Grubu (OBWG- Open Banking Working Group) ve İkinci Ödeme Hizmetleri Direktifi düzenleyici çerçevelerinin tanıtılmasının ardından açık API'lerin İngiltere ve AB'deki bankacılık sektörü için oluşturduğu temel zorluklar ve fırsatlar hakkında bilgi vermektedir.

Gozman vd. (2018), Bu çalışma beş Açık Bankacılığı ampirik olarak araştırmaktadır. Araştırmanın amacı Açık Bankacılıktaki riskler ve fırsatları ortaya koymaktadır. Açık Bankacılık API'lerinin kullanıcıları ile yapılan yirmi beş görüşme yoluyla girişimler çeşitli yöntemler ile ele almaktadır. Bu çalışmada görüşmelerden bir taksonomi geliştirilmektedir ve sonuç olarak dört açık bankacılık görevi belirlenmiştir. Bunlar entegratör, üretici, distribütör ve platform olarak sıralanabilir.

Premchand (2018), Açık Bankacılık ve Açık API'ler ivme kazanmış ve tamamen teknik yeteneklerden işle ilgili olmaya doğru büyümüştür. Açık Bankacılık, finans sektörü için sadece rekabet açısından değil, müşteri bağlılığı açısından da yenilikçi bir sistemdir. Bankalar, müşterilerinin mali işlerini yönetmelerini, daha iyi kararlar almalarını, paradan tasarruf etmelerini vb. sağlamalıdır. Dijital bozulma, FinTech'ler ve Revize Edilmiş Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD2) gibi Mevzuata uygunluk, rekabeti hızlandırmış ve bankaları sistemlerini açmaya zorlamıştır. Bankalar, API'yi kullanarak temel sistemlerini yenilikler için dönüştürebilir ve iç sistem ve dış ortaklarla daha basit, güvenli ve kontrollü bir şekilde organize olabilirler. Bu makale, açık API'nin neden açık bankacılığın temeli olduğuna, açık API'leri kullanarak değer yaratmaya, açık bankacılık çerçevesine/yapı taşlarına ve bankaların açık bankacılığın uygulanmasında karşılaştığı zorluklara bakmaktadır.

Şahin ve Cantürk (2019), Finans alanında yapılan uygulamalarla teknolojiyi bir araya getiren FinTek düzeni bankacılık uygulamalarının ve hizmetlerinin modern bir şekilde yapılmasına imkân sağlamıştır. Açık Bankacılık adı altında yapılan bu yenilik, bankacılık alanında dijital dönüşümü

ileri sürmüştür. Bu çalışmada Açık Bankacılığın tanımı, Dünya'daki ve Türkiye'deki kullanımları, faydalarına ve risklerinden bahsedilmiş ve hukuki kapsamı incelenmiştir. Şahin ve Cantürk (2019), Finans alanında yapılan uygulamalarla teknolojiyi bir araya getiren FinTek düzeni bankacılık uygulamalarının ve hizmetlerinin modern bir şekilde yapılmasına imkân sağlamıştır.

Bilgel ve Aksoy (2019), Açık bankacılık ve FinTek şirket sistemleri, dijital para pazarlarının teknolojik olarak ortaya koyduğu sonuçlardır. Bu süre içinde, bankaların FinTek şirketleri ile aynı taktiklerle bankaların API (uygulama programlama ara yüzler) gibi farklı farklı altyapı uygulamalarını kullanmak şartıyla en uygun şekilde getirilip modern uygulamaların ve hizmetlerin değişimleri uygulanabilir. Bu çalışmada, Türk bankacılık sektörünün API'ler kapsamında FinTek şirketleri ile muhtemel planların konuşularak, geliştirilebilecek modern uygulamaların ve hizmetlerin teknolojik dönüşüme sağladığı fayda değerlendirilmiştir.

Meral (2019), 2019 Eylül'de, Avrupa Birliği ödeme sistemleriyle alakalı modern yönetmelikleri hayata geçirilmeye başlanacaktır. Ödeme Faaliyetleri 2 (PSD2) direktifine göre, açık bankacılığa geçmenin başlangıcı olarak, bankaların, müşteri bilgileri/hesap verileri ve bu zeminlerin 3. kişiler tarafından ulaşmasının mümkün hale getirilmesi yönetmeliğini düzenlemektedir. Bu yönetmelik Avrupa Birliği ve farklı ülkelerin aralarındaki ödemeleri de içermektedir. Bu çalışmanın temel hedefi, modern yönetmeliklerin hayata geçirilmesiyle ortaya çıkan faydalar, riskler ve muhtemel neticelerini incelemektedir. Sonuç olarak, Avrupa Birliği ile ödeme anlaşması olan farklı ülkelerinde muhtemel tehditler için tedbirler, yerli yasaların yenilenmesi, öncelikli olarak bankaların müşteri bilgi ve hesap bilgilerini ödeme hizmetleri kuruluşları ile emin bir şekilde paylaşmak için düzeneklerinde gereken tedbirleri sunmaları önerilmektedir.

Moysan ve Rudnicki (2019) Avrupa bankacılık sektöründe daha iddialı bir açık bankacılık sistemi için elverişli bir ortam yaratan İkinci Ödeme Hizmetleri Yönergesinin (PSD2) kademeli etkisinden ve açık bankacılığın potansiyelini teşvik etmesinden bahsetmiştir. Bahsi geçen yönerge ile bankacılık verileri, FinTech start-up'ları veya büyük teknoloji şirketleri gibi üçüncü taraf oyuncular tarafından kullanılabilir hale gelmekte bu durumda geleneksel aktörler için hem bir tehdit hem de bir fırsat olarak belirtilmektedir. Yeni tür ortaklıkları ve ekosistemleri destekleyerek bankacılık sektörünü yapısal ve kalıcı bir şekilde etkileyecektir. Bu makale ile açık bankacılığın getirdiği yapısal değişimin temel itici güçlerini anlama, uygulama programlama arabirimlerinin (API'ler) rekabetçi bir pazarda nasıl

kullanılabileceği konusunda daha iyi bir vizyona sahip olma, bankaların bu yeni ortama uyum sağlamak için kullanabilecekleri stratejileri belirleme, yeni girenlerin ortaya çıkmasının nasıl tercih edildiğini takdir etme, bu yeni girenlerin yaklaşımının geleneksel modellerden nasıl farklılaşabileceğini anlama ve yarının bankacılık sektörünün karşılaşacağı zorluklara hazır olma üzerine bilgi ve öneri getirilmektedir.

Saruhan ve Taştan (2020), Bu çalışmada açık bankacılık, açık bankacılık ilişkilerindeki cepheler, açık bankacığın Türkiye Hukukunda ve Avrupa Birliği Hukukundaki gelişmesi ile 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu esas alınarak kişisel bilgilerin güvenli bir şekilde saklanılmasına dair seçilen hukuksal sorunlar incelenmiştir. Sonuç olarak açık bankacılık uygulamalarının, yaptığı yönetmeliklerle bütün dünya ülkelerini cezbeden Avrupa Birliğinde dahi bir sürü riskle beraber çeşitli şüpheleri de ortaya çıkarmıştır. Organize edici idari hükümlerin birbirleriyle ve iştirakçilerle uygulayacağı güçlü bir ortaklık oranında bu risk ve şüpheler giderilecek ve açık bankacılık uygulamaları kişisel bilgiler yönünden bir tehlike olarak görülmeğe çıkacaktır.

Dratva (2020), Son iki yılda, açık bankacılık ve bankaların, FinTech'lerin ve tüm endüstrinin bu temel, geri dönüşü olmayan ve devrimci değişimden nasıl yararlanabileceği hakkında katlanarak artan sayıda makale, tweet, röportaj ve uzman paneli yapılmıştır. Bu çalışma Açık Bankacılığın finans sektörünü gerçek bir elektronik pazarına doğru sürükleyip sürüklediğini ele almıştır. Uzmanlar, piyasa oyuncularının bu yeni ve bilinmeyen açık bankacılık dünyasında iyi bir konum kazanmak istiyorlarsa gaza basmaları gerektiğini artan bir aciliyetle savunmuşlardır. Sonuç olarak, bankalar doğru yaparlarsa açık bankacılıkla güçlü bir şekilde kâr edebilirler.

Ramdani (2020), Açık bankacılık son zamanlarda bireysel bankacılık sektöründe rekabeti ve yeniliği teşvik etmek için bir önlem olarak geliştirilmiştir. İngiltere'deki tanıtımından bu yana, bir dizi banka, bireylere ve işletmelere daha kişiselleştirilmiş finansal hizmetlere erişim sunan yeni dijital iş modellerini (BM'ler) yaratmıştır. Geleneksel bireysel bankacılık BM'sinden uzaklaşmak için dijital bankaların başlattığı BM'lerdeki yeniliklere ışık tutmak amacıyla, İngiltere finans sektöründe faaliyet gösteren yedi dijital BM, BM inovasyon analizi çerçevesi kullanılarak incelenmiştir. Makalede elde edilen bulgulara göre yeni dijital BM'lerdeki inovasyonun, mevcut bireysel bankacılık faaliyetlerine dayanarak, dijital olarak etkinleştirilen yeni faaliyetler geliştirerek ve açık inovasyon faaliyetlerinden yararlanarak elde edildiği görülmüştür.

Koca (2021), Açık Bankacılık ile günümüz yaşam tarzına uygun olarak gelişen Bankacılık Sektörünün ileriki günlerde nasıl bir hizmet sunabileceğini teknolojik uygulamalarla beraber ortaya koymaktadır. Bu çalışmada Bankacılık Sektörünün uyum sağladığı teknoloji ile eş zamanlı olarak ortaya koyduğu Açık bankacılık ve Bankacılık Sektörünün geleceği hakkındaki görüşler analiz edilmiştir. Bununla beraber bankacılık sektöründe rekabetin farklı boyutlara taşınacağı ve müşteriler açısından olumlu değişiklikler yapacağı sürece bankalar için çok kazançlı ve gelecekte de bu şekilde olumlu ilerleyeceği sağlam bir sektör haline geleceği sonucuna varılmıştır.

3. Bankacılıkta Dijital Dönüşüm

Bankalar, insanların atlatmış olduğu ekonomik evrimlerle birlikte değişim gösteren ve gelişim sağlayan, günümüz ihtiyaçlarıyla beraber farklılık gösteren ve git gide değer kazanan uygulamaları yerine getiren alt yapılar olarak açıklanmaktadır. Eski zamanlardan bu yana süregelen gelişimler sonucunda geleneksel bankacılığın ürün ve hizmetleri çok değişkenli ve dağınık bir yapı haline gelmiştir (Artun, 1980: 11). Bankacılıkla alakalı olarak başlangıç adımlarının Sümer ve Babil uygarlıklarında atıldığı görülmektedir. Öncelikle M.Ö. 3500’de Sümer ve Babil’de mabetlerde din adamlarının borç ihtiyacı olan kişilerin borç ihtiyacını karşıladığına yönelik belgelerin meydana çıktığı ve bunların bankacılıkla ilgili belgelerin olduğuna dair verilerin bulunduğu görülmektedir. Bunlarla beraber yine Sümerlerde güvenilir olduğuna dair karar verilmiş ve rahiplere emaneten bırakılan paraların ihtiyaç sahibi kimselere verilmesi öngörülmüştür. Bankacılık faaliyetlerini bu sisteme göre gerçekleştiren kuruluşlar ise “maket” olarak adlandırılmaktadır (Aydın, 2006: 21).

Çalışma ve faaliyet kapsamı geliştikçe tarihi serüven içinde giderek gelişen bankaların, iletişim teknolojisi ve finansal piyasalardaki değişimlere uyum sağlamak için sürekli bir gelişim ve dönüşüm içerisinde buldukları görülmüştür. Neredeyse bütün sektörlerde teknolojinin ağırlıklı şekilde kullanılması bankacılık sektöründe de dönüşüm yeniliğinin ivme kazanmasına ve bankacılık faaliyetlerine tüm yerlerde erişebilme ihtiyacını doğurmuştur (Demirez vd. 2021: 12).

Tüm bu gereksinimlerle beraber bankalar değişimlere açık bir şekilde, devamlı olarak gelişimleri yakından izlemeye başlamıştır. Öncelikle 1950’lerde kredi kartlarının piyasaya girmesiyle e-ödemeler baş göstermiş ve bankacılıkta yenilikler ivme kazanmaya başlamıştır. 1960’larda ATM’lerin oluşturulması ve tanıtılmaya başlanması, 1970’te e-ticaretin meydana çıkmasıyla beraber Swift’in geliştirilmesi, 1980 yıllarında finansal alanlarda

bilgisayarlı işlemlerin git gide yayılması, 1990'larda ise internet kullanımının ivme kazanmasıyla birlikte bankacılık alanında önemli yenilikler gelişim sağlamıştır (Omarini, 2018: 99-100). Özellikle 2000'lerde dijital olarak önemli gelişim ve dönüşümler sağlayan bankacılık alanında modern çağlar oluşmuştur. Git gide yayılan internet kullanımıyla bankacılık sektöründe bilhassa para transferleri, müşterilerin hesap bakiyelerini takip etmeleri, fatura ödeme işleri vb. işlemlerin gerçekleştirilmesinde kolaylık sağlanmıştır (Demirez vd. 2021: 12). Dijital dönüşüm alanında fazlaca gayret gösteren bankaların faaliyetlerinde dijitalleşme süreçleri şu şekildedir:

Tablo 1: Bankacılıkta Dijital Evrim

Dijital Bankacılık 1.0 (1998-2002)	Dijital Bankacılık 2.0 (2003-2008)	Dijital Bankacılık 3.0 (200-2014)	Dijital Bankacılık 4.0 (2015-Günümüz)
✓ Müşteri ilişkileri yönetimi	✓ Çevrimiçi Kredi Simülatörleri	✓ 360 derece müşteri görüntüsü	✓ Dijital bankacılık
✓ Veri tabanı yönetimi	✓ Müşterilerinizi tanıyın süreci	✓ Büyük veri ve bilgi teknolojileri analitiği	✓ Çok kanallı veri
✓ E-mail iletişim merkezi	✓ Çevrimiçi fatura ödemesi	✓ Akıllı telefon uygulamaları	✓ Müşteri merkezilik

Kaynak: Bulut & Çizgici Akyüz (2020: 229)

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda, bankacılık alanında teknolojik yeniliğin birinci aşaması olan 1.0'da 1998-2002 sürecindeki değişimler ele alınmıştır. 2.0'da belirtildiği üzere bankacılık alanında yapılan ciddi gelişimlerden biri de mobil bankacılıktır. 3.0'da bireylerin tablet, bilgisayar, telefon gibi araçların haricinde başka türdeki araçlarıyla da IOT (nesnelerin interneti) vasıtasıyla internete bağlanıp işlemlerini yapmaları mümkün kılınmıştır. 4.0'da finansal teknolojilerin daha da çoğaldığı aşamadır. Bu aşamada dijital değişimler, bankaların kullanıcıları ile aralarındaki alakalarını, uygulanmaya hazırlıklı faaliyet ve servisleri mali yönden etkilemektedir (Bulut & Çizgici Akyüz, 2020 :229).

Dijital bankacılık, banka şubelerinin içinde var olan geleneksel bankacılık hizmetlerinin ve çalışmalarının bütünüyle dijital olarak gerçekleştirilmesidir. Bu doğrultuda; para yatırma, para çekme, havale, hesap yönetimi kontrolü, banka ürünlerine başvurma, kredi yönetimi sağlama, fatura ödeme, self-servis faaliyetleri dijital bankacılık hizmetleri arasında gösterilebilir (Çelik ve Mangır, 2020: 265). Şubesiz bankacılık olarıktan bilinen dijital bankacılık;

bankacılık ürün ve faaliyetlerinin dijital ortamlarda gerçekleştirilmesidir (Takan, 2001: 319).

Mobil bankacılıkla internet bankacılığında meydan gelen yer ve mekân problemleri giderilmiştir. Mobil bankacılık uygulamalarını kapsayan işler; kredi kartları, kredi kartları başvuru ödeme işleri, yatırım işleri, sigorta başvuruları, vergi ödemeleri, yurtiçi ve yurtdışı para transferleri gibi işlerini içermektedir. Buna bağlı olarak çağımızın bankaları müşterilerine ortak alanlar ile erişebildikleri ve bütün alanlarda faaliyet gösterebildikleri bir döneme geçişi gerçekleştirmektedirler (Bakırtaş ve Ustaömer, 2019: 11).

Tablo 2: Bankacılık Faaliyetlerinin Teknolojik İlerleyişinin Tablosu

Kaynak: Kazancı, 2013.

4. Açık Bankacılık

Açık Bankacılık, basitçe banka kullanıcılarının kişisel finansal bilgilerinin, kullanıcıların rızaları ile Üçüncü Parti Kuruluşları ile paylaşılması olarak ifade edilebilir. Açık Bankacılık sayesinde kullanıcılara ait olan ve günümüzde de bankaların dahi kendi aralarında paylaşmadıkları finansal bilgiler, bankalara özgü bilgi olmaktan çıkarak, kullanıcılarının onayı ile bir dijital alana koyulmaktadır. Bilgiler bu dijital alan vasıtasıyla FinTech şirketlerinin ulaşımına açık hale getirilmektedir. Açık Bankacılık sisteminde, kredi kartı giderleri, yatırım hesaplarına ilişkin bütün finansal bilgiler ve bunlar gibi daha bir sürü bilgi bütün banka ve FinTech şirketleri ile bilgilerin incelenmesi amacı ile paylaşılır (Halkbank, 2022).

4.1. API Nedir?

Hayatın tüm alanlarında reaksiyonlarını hissettiren dijital dönüşüm, finansal faaliyet dönemlerinin de şeklinin ve içeriğinin farklılaşmasına neden olmuştur. Finans ve teknolojiyi birleştiren fintek uygulamalarının önemli uzuvlarından biri de API'lerdir. Açılımı, uygulama programlama arayüzü (application programming interface) olan API, "dijital platformda seçilen bilgi ve faaliyetlere erişebileceğinin limitlerinin çizildiği yönetim noktalarıdır" (Evans ve Basole, 2016: 26). API'ler yazılımlar ve donanımlar arasındaki arayüzlerdir. Yazılımların birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan API'ler bir uygulamanın diğer bir uygulamanın işlevlerine ihtiyaç duyduğu

anlarda kullanılmaktadır. Özel bir yazılım uygulaması olan API'ler ölçeklenebilir, dönüşümlü kullanılabilir ve güven sağlaması gerekmektedir (e-APWG, 2016). Açık bankacılıkta da kullanılan API'ler birçok dijital uygulamaların alt yapısında API'ler bulunmaktadır. API'lerin yönetiminde, uygulamalara konu olan API'lerin kullanıcılara güven veren ve ulaşılabilir biçimde tanıtılması için oluşturulmuştur. API'lerin yönetilmesinde aşağıdaki aşamaların uygulanması gerekmektedir (Coste ve Miclea, 2019: 8):

- API'lerden yararlanan firmalara kaynak ve raporlama yönünden gereken kapsamlar oluşturulmalıdır. Kullanılabilir bilgiler API kapsamına alınmalı, API'ler becerileriyle faaliyet vakitlerine ilişkin olarak gruplandırılmalıdır.
- Yapılan raporlamalar ve kaynaklara yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla teorik koşullar geliştirilmelidir. API'ler de güvenlik ortamı sağlanmalıdır.
- API kontrolü, ürünlerin ve hammaddelerin birbirlerine dönüştürülmelerine ilişkin koşulları müşterilere sağlamalıdır.
- API kontrolü, API'lerin uygulanmalarına ilişkin verilerin saklanabileceği bir yapı geliştirmelidir.

API'nin zaman içerisinde yarattığı tipik özelliklere göre yenilenmelidir. API yönetim süreçlerini sağlayan API kanallarının, bankacılık hizmetlerindeki yeri şekildeki gibidir (Şahin ve Cantürk, 2019: 163):

Şekil 1: Bankacılık Faaliyetlerinde API Platformu

Kaynak: Coste ve Miclea, 2019: 8

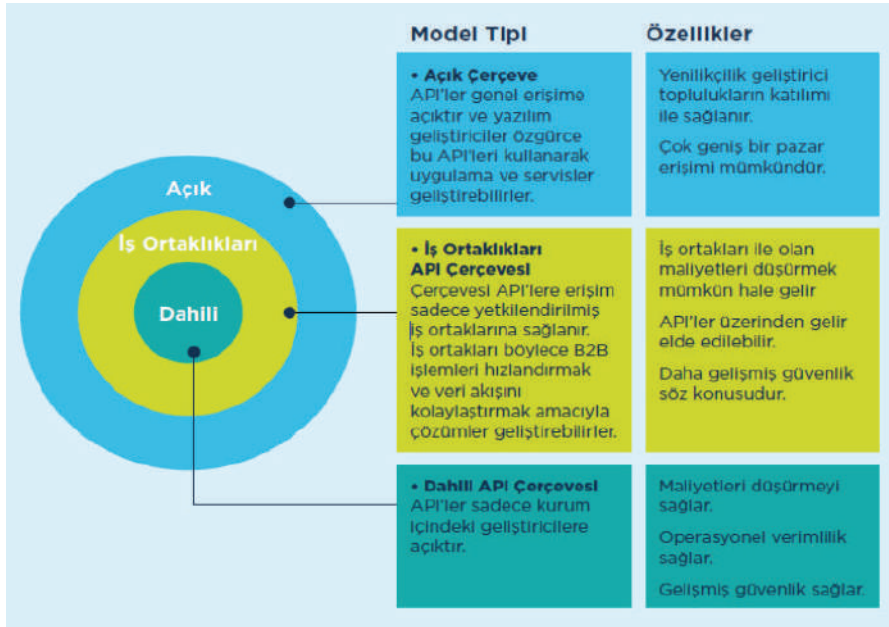
API'ler uyguladığı esnek ve bilgi dönüşümüne uyumlu teknik alt yapılarla bir aplikasyonun başka aplikasyonlarla bilgi ve fonksiyon konusunda iletişim kurabilmesine olanak tanımaktadır (Hsieh, 2019). API'ler google, twitter, facebook, amazon vb. gibi uygulamalar tarafından kullanılmaktadır. API'ler finans ile ilgili aplikasyonlarda da kullanılarak finansal teknolojilerin yaşamı kolay hale getirmesi gayesine faydalı olmaktadır (Gozman vd., 2018: 4). API çeşitleri Dahili, İş Ortaklıkları ve Açık API'ler şeklinde sıralanmaktadır (Koca, 2021: 14-15):

“1. Özel (Dahili) API'ler: Kurumlar (banka) içerisinde kullanılmakta olan arayüzlerdir. Özel (Dahili) arayüzler sadece kurumların kendi özel kullanımlarındadırlar bu sebeple kapalı API niteliğindedirler.

2. İş ortağı API'ler: Kurumlar ile belirli üçüncü taraf iş ortakları arasındadır. Bu arayüzler kurumlar ile kurumların çalıştığı tedarikçileri, dış ticaret hizmetleri ya da servis sağlayıcıları gibi kurum dışı olarak nitelendirilen üçüncü taraf iş ortakları ile kurumlar arası işlemlerin daha hızlı ve kolay yapılmasına, iş ortakları ile ortak bir dil ve kültür oluşturulmasına olanak sağlamaktadırlar.

3. Açık API'ler: Yeni ürünler üretilmesi amacıyla herkese uygun şekilde çözümlerin sunulduğu, kurumlar ile bağlantısı olmayan ancak kurumlar için de faydalı olabilecek içerikler üreten geliştiriciler tarafından kullanılmaktadır.”

Şekil 2: API Çeşitleri

Kaynak: <https://www.mckinsey.com/api-cestitleri>

4.2. Açık Bankacılık Nedir?

Açık Bankacılık, üçüncü parti kuruluşlarına, banka müşterilerinin izniyle, finansal verilerine ulaşmalarını ve bu bilgiler ile işlem yapmalarını sağlayan teknoloji ile harmanlanmış, bir bankacılık modeli olarak açıklanabilir (Price Waterhouse Coopers [PWC], 2020). Başka bir tanımlama ile açık bankacılık, üçüncü parti kuruluşlarına, API'ler kullanılarak bankalardan ve finansal kuruluşlardan sağlanan tüketici bankacılığı, işlem hareketleri ve müşterilerin diğer bankacılık bilgilerine ulaşımını gerçekleştiren bankacılık uygulamasıdır. Açık bankacılıkta, kullanıcılar, finansal kurumları ve üçüncü parti kuruluşları tarafından kullanılmasıyla kuruluşlar arasında hesap hareketleri ve bilgi ağına müsaade edilmektedir. Açık bankacılık, bankacılık alanını tekrardan biçimlendirmeye yarayan bir yenilik aracıdır (Chappelow, 2020). Açık bankacılık, kullanıcılara yararlı olmakla birlikte, bankalar ve finansal aracı kurumlar arasında inovasyonları ve modern rekabet kapsamalarını yönlendirmenin dışında, bankaların görevlerinin önemli derecede değişebileceği modern bir finansal faaliyet modelini oluşturmaktadır. Bunlarla beraber, ayarlama ve bilgi gizliliğiyle alakalı problemleri de ortaya çıkartarak, ulusal piyasaların niçin değişik yönetim tutumlarını kabul ettiğini çözüme kavuşturmaya olanak tanır ve çeşitli gelişme aşamalarına yardımcı bulunur (McKinsey, 2020).

Açık Bankacılığın tarihi, açık veri kavramına dayanmaktadır. Açık bilginin kullanılmasına dair bir izin, lisans veya limite gerek yoktur (Staista, 2021). Açık veri herhangi bir izin gerektirmeyen veri olarak tanımlanmaktadır ve Açık Bankacılığın da temelini oluşturmaktadır denilebilir. Burada asıl vurgulanmak istenen açıklık kavramı olup, bilginin demokratikleşmesini de beraberinde getirmiştir (Ülke, 2021).

İlk çevrimiçi bankacılık fikri bundan 42 yıl önce 1980'de Deutsche Bundespost'un (Alman Federal Postanesi) 5 harici bilgisayarlarla ilk ekran metni paylaşımı denemesi ile gerçekleşmiştir (Fintecsystems, 2021).

Sonraki yıllarda internet bankacılığının daha yeni yeni gelişmesiyle Bill Gates tarafından 1994'te ortaya konulan ve sonradan bir felsefe haline gelecek olan "Bankacılık gereklidir, bankalar değil." İfadesi açık bankacılık sistemi için başlangıç tarihi olarak kabul edilebilir. Bu ifadeyle geleneksel bankacılık anlayışı değişmiş ve açık bankacılık yaklaşık 20 yıl sonra geçerlilik kazanmıştır.

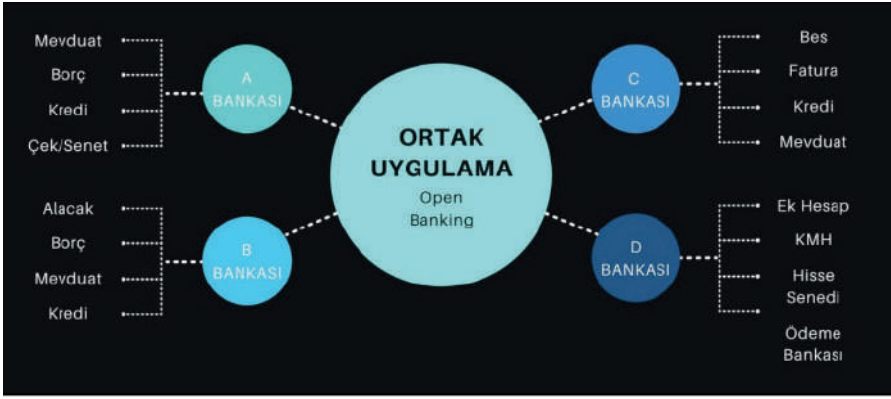
Uygulama açısından açık bankacılığın gelişimine bakılırsa çıkış noktası, 1996'da başlayan ilk çevrimiçi bankacılık deneyimi ile gerçekleşmiştir. 1996 yılı daha başlangıç evresi olsa da sonrasında süratle gelişecek olan yeni bir

bankacılık sisteminin başlangıcının göstergesi olmuştur. Öbür taraftan banka kullanıcı bilgilerinin gittikçe önemli hale gelmesi 2000’li yıllarda bilgi kazıma stratejileriyle toplanan bilgilerin çeşitli metotlarla işlenerek gelir yaratan iş kolları haline getirilmişlerdir. Bu stratejiler, birçok platformda kullanılmakla birlikte açık bankacılık sisteminin temelinde yer alan kullanıcı bilgisi toplama nedeniyle de kullanılmıştır. Fakat zamanla kullanıcı bilgilerinin önemliliğinin derecesi anlaşıldıkça, bu stratejilerle bir araya getirilen kullanıcılara ait bilgilerin güvenliği çeşitli tartışmalara sebep olmuş ve veri kazıma yönteminin yerine bilgilerin akışını kurumsal bir konuma getiren API’ler vasıtasıyla yürütmeye başlamıştır. PSD2 ile zorunluluk kazanan Güçlü Müşteri Kimlik Doğrulaması kullanıcı bilgilerinin güvenliğini arttırıcı bir yöntem olmuştur. Açık bankacılıkla ilgili hem yasal düzenlemeler hem de uygulamalar 2000’li yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Avrupa Birliği yasal olarak dünyaya önderlik etmiş, Avrupa Birliği için tek ödeme şeklini yerleştirmek için bir kapsam belirlediği ilk düzenlemesi olan PSD yayımlanmıştır. Daha sonra kapsam alanı geliştirilen bir plan ile Temmuz 2013’te Avrupa Komisyonu tarafından PSD2 önerge planı hazırlanmış, bu plan farklı değişiklikler sonucunda Ekim 2015’te Avrupa Meclisi’nde kabul görmüştür. Aralık 2015’te AB resmî gazetesinde yayımlandıktan sonra Ocak 2016’da faaliyete girmiştir. Bu yönerge otoriteler arası bir hizmet olup, hem teorik olarak yol gösterici olması hem de bilgi emniyeti bakımından yasal bir kapsam oluşturması zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. PSD2’nin devamı olarak görebileceğimiz Güçlü Müşteri Doğrulama ile teorik ölçütler Mart 2018 yılında AB resmî gazetesinde yayımlanmış ve Eylül 2019 tarihine kadar faaliyette bulunulması için zaman verilmiştir. Açık Bankacılığın bir düzenleme yönünde birincil uygulamalarının denemesi için Bankalar API’lerini gözlem ortamında üçüncü parti kuruluşlarının kullanımına ilk defa 2019 Mart ayında açmıştır (Ülke, 2021). Açık Bankacılık Uygulama Kurumu (OBIE) bilgilerine istinaden günümüze değin 118 kurum açık bankacılık ruhsatı almıştır ve 200 şirket de müracaat evresindedir (EU Monitor, 2020).

Kullanıcılara güven sağlamak bankacılık sektörünün vazgeçilmezidir ve birçok sıkı kurullarla organize edilmiş olan bir özelliğidir. Çünkü kullanıcılar güvenli bir ortam içinde bankalara paralarını emanet olarak vermekte ve işletmektedir. Bankalar bu nedenle, kullanıcılarının bankacılık faaliyetlerine ulaşımını kendilerinin idare ettikleri platformlar aracılığıyla olanaklı hale getirmiştir. Ancak dijitalleşmenin hız kazanması, güven sağlama konusunda teknolojik yenilikler, banka kullanıcılarının artan istekleri, banka faaliyetlerine farklı kanallar aracılığıyla da erişmeyi olanaklı hale getirmiştir. Kullanıcılar işlerini bankacılık platformları yerine bazı durumlarda kullandıkları akıllı cep

telefonları veya tercih ettikleri güvenlik uygulamaları vasıtasıyla bankacılık faaliyetlerine erişmeyi isteyebilmektedirler. Kullanıcıların birden çok bankada hesabı olabilir ve hesapların takibini tek bir kanal üzerinden açmak veya kontrol etmek isteyebilirler. Kullanıcılar tarafından hız kazanan talep ve istekleri gerçekleştirebilmek için bankalar, temel bankacılık faaliyetlerine ilişkin veri ve uygulamalarını, banka müşterilerinden aldıkları onay ile, sıkı güvenlik önlemleri içinde kendileri dışındaki kanallara erişimi sağlamaktadır (Okay, 2019: 10).

Şekil 3: Açık Bankacılık Modeli

Kaynak: <https://bilisimzirvesi.com.tr/etkinlikler/etkinlik/bilisim-zirvesi20-FinTech>, açık bankacılık ve api stratejisi

Günümüzde dünyada büyük teknoloji şirketlerinin (Google Pay, Amazon, WhatsApp Pay, Amazon Pay, Apple Pay, Ali Pay vs.) kullanıcılarına ayrıcalıklı ödeme alternatifleri tanıtmaları, bankacılık alanını da kendilerini de bu yeni sisteme uyum sağlamayı gerekli hale getirmiştir. Bu büyük ulusal ve teknoloji şirketlerinin müşterilerine sağladıkları kolay ve modern alternatiflerle faaliyetlere kolayca erişmeleri sonucunda bankaların verimliliklerinin azalmasına ve bu şirketlerin finansal bağlamda etkili olmalarına neden olacaktır. “FinTech” olarak bilinen bu firmalar; akıllı cüzdan uygulamalarıyla bireylerin yanlarında para bulundurmadan, ATM kartı veya kredi kartı olmadan sadece akıllı telefonlardaki uygulamalarla para transfer işleri, fatura ödeme ve para vasıtasıyla yapılacak bütün işleri en hızlı, en az maliyetle ve kolay bir şekilde kullanıcılara tanıtmayı amaçlamaktadır (Sezal, 2021: 1515).

Bankaların ve finteklerin ayrı veya ortak hizmetleri ve bunu takiben Fintek firmalarının da çıkmasıyla beraber bankacılık alanı dijitalleşme doğrultusunda ivme kazanmaya başlamıştır. Fintek atılımları kullanıcılarına

dijital platformlar aracılığıyla türlü türlü imkânlar sağlayan modern bir finansal alan haline gelmiştir. APPLer, para transferleri, fatura ödeme, kripto para pazarı, borçlar ve kredi derecelendirme, yazılım hizmetleri, bireysel finans düzeltmeleri, muhasebe, atm ve kredi kartları gibi hususlar fintek atılımlarının faaliyet alanına giren finansal servislerdir (Aksoy ve Bilgel, 2019: 1099).

Tablo 3: Açık Bankacılık Ekosistemi

AÇIK BANKACILIK EKOSİSTEMİ		
Öz Veri Sağlayıcıları	Üçüncü Taraf Sağlayıcılar	Müşteriler
Öz veri sağlayıcıları, müşterilerin bilgilerini müşteriler adına saklayabilir ve müşterilerin izniyle üçüncü taraf sağlayıcılarla paylaşabilirler.	Öz veri sağlayıcıları aracılığıyla gerekli izinler ile müşterilerin bilgilerine erişen, bu bilgileri işleyen ve kullanan işletmelerdir.	Kişisel ve finansal bilgileri, öz veri sağlayıcıları tarafından kendileri adına saklanan ve izin dâhilinde üçüncü taraf hizmet sağlayıcılarla paylaşılarak değer ve hizmet sunulan gerçek ve tüzel kişilerdir.
Öz veri sağlayıcılar ile üçüncü taraf sağlayıcılar aynı işletme olabilmektedir.		

Kaynak: <https://www.openbanking.org.uk/2017>: 19

Sonuç olarak Açık Bankacılık; bankacılık alanında rekabet alanını ve kullanıcı tecrübelerini temelden değiştirecek, potansiyel kullanıcıların ve var olan kullanıcıların bankacılığa bakışını farklılaştıracak bir konuma sahiptir. Kullanıcılarının bireysel ve finansal bilgilerine sahip olduğu için kullanıcılarını bilerek ve tanıyarak uygun işlemler sağlayan, finansal olarak izlenecek yollar için kullanıcılarını uyararak, kazanç ve borç ayarlaması yaparak kullanıcılarını tasarruf yapmaya veya sigortaya yönlendirmesini yapan bir model olarak ortaya çıkmaktadır. Bu model kapsamı şekil 5.2.2'de verilmiştir (Koca, 2021: 29).

Tablo 4: Açık Bankacılık Çerçevesi

Kaynak: [www.pwc.co.uk/PwC UK- Building relationships, creating value](http://www.pwc.co.uk/PwC-UK-Building-relationships-creating-value)

4.3. API ve Açık Bankacılık İlişkisi

API'lerin bankacılık alanında geçmişi açık bankacılıktan daha eskidir. Bankalarda saklanan bilgilerin büyüklüğü, işlerin yapılma hızı, operasyonel iş yükünü mümkün olduğunca en az indirme ve işlemler sonrası katlanılan masraflar gibi faktörler bir araya toplandığında günümüzde bankalar için API vasıtasıyla oluşturulan iş kolları vazgeçilmez hale gelmiştir. Üstelik bankalar haricindeki kurumlarla B2B (business to business) iş sistemi kapsamında ağır olarak API'lere ihtiyaç duyulmaktadır. Açık bankacılık modeli ise API'lerin açık olanlarını seçmektedir. "Açık API'ler, içerik geliştiriciler ve üçüncü parti kuruluşları arasında problemsiz çevrimiçi içerik dağıtımını yapan yazılım aygıtı" şeklinde açıklanabilir (Bodle, 2011).

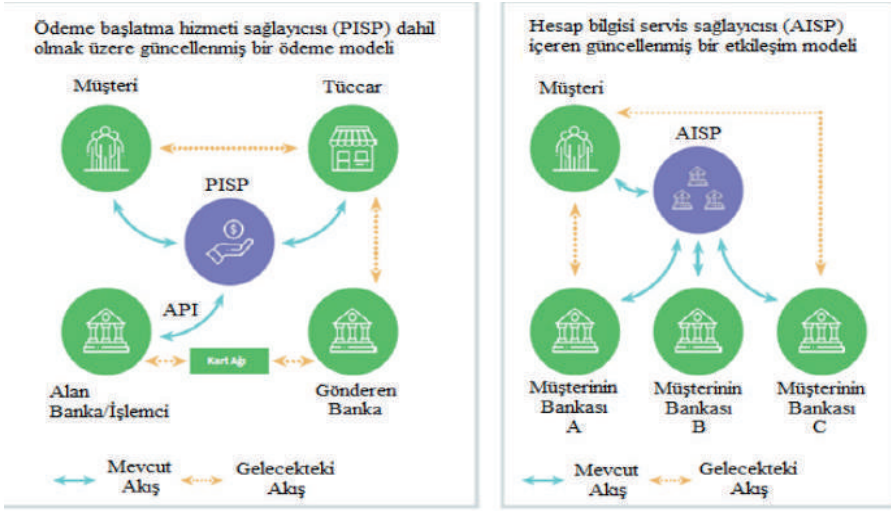
Açık API'lere bugün birçok bankanın API kütüphanesinde rastlamak mümkündür. Bu açık API'ler bankaların şube iletişim numaraları, ATM'ler gibi temel veriler olabileceği gibi, kredi başvurma neticesi, kredi kartı bakiye verileri vb. bireysel veri alışverişi sistemi sağlanabilmektedir. Finansal teknolojiler sürekli olarak yenilik içinde ve sonu olmayan bir gelişim evresi şeklinde açıkladığında, açık API'lerin tanıtıldığı bankaların API kütüphaneleri açık bankacılığın ilerleyişi konusunda önemli yere sahiptir (Ülke, 2021: 12).

Müşteriler hesaplarının bulunduğu bankanın sistemi içerisindeki tüm finansal bilgileri APPIler vasıtasıyla görebilir ve üçüncü parti kuruluşlarıyla verilen onay kapsamında paylaşabilir. Müşterinin hesabının olduğu banka haricinde başka banka ve finansal kurumlar, müşterilerin verdiği onay ile müşterinin bireysel verileri, adres ve iletişim verilerinin dışında hesap verilerine de erişerek müşteriye daha iyi çalışmalar ve ürünler sunabilme imkânına sahip olacaktır (Skvoznikova, 2019). APPIler, kişilerin veya firmalar tarafından düzenlenen, geliştirilen yazılımların üçüncü parti kuruluşlar vasıtasıyla herkesin kullanılabilmesine imkân tanımaktadır (Aşık, 2020).

Açık bankacılıkla, üçüncü parti kuruluşlarına APPIler vasıtasıyla kullanıcı bilgilerine ya da ödeme işlemlerine ulaşım sağlanmaktadır. Finansal faaliyetler bakımından APPIler herhangi bir finansal kuruluşun ya da internet web sitesinde oluşturulan bir aplikasyonun, kodlar ve müşteri verileri gizli olacak şekilde, üçüncü parti kuruluşlarına ait farklı yazılımlar aracılığıyla kullanılmasına olanak tanıyan bir teknolojidir (PWC, 2020: 4). Fintek ortaklıkları PSD2 vasıtasıyla “ödeme kurumu” konumuna gelmiştir (Meral, 2019: 27). APPIler vasıtasıyla finans alanında geliştirilen farklı türdeki faaliyetlerin tek platform üzerinden sağlanması, bankacılık faaliyetlerinden öncesinde hiç faydalanmamış olası kullanıcıların da finans alanına dahil olmasına ve halihazırdaki kullanıcıların finansal faaliyetlerden yararlanma derecelerinin arttırılmasına imkân tanımaktadır (Aksoy ve Bilgel, 2019: 1101).

Açık bankacılıkla kabul edilen yeni anlayış; bankalar dahil olmak üzere bütün sektör kuruluşların uygunluk, yenilikçilik ve rekabet üstünlüğünü arttırmalarına yardımcı olmanın dışında, kuruluşların API gelişmişlik derecelerini arttırdıkça boyut ve yetenek bakımından faaliyet alanını genişleten yeni iş sistemlerini ve kullanım alanını düzelterektedir (Koca, 2021: 21).

Şekil 4: Açık Bankacılığın İşleyişi

Kaynak: <https://softtech.com.tr/2019-teknoloji-raporu>

Ödeme Başlatma Hizmet Sağlayıcıları (PISP): Ödeme faaliyetini başlatan taraf, şirketin web sitesi ve kullanıcının bankasının çevrimiçi bankacılık uygulaması arasında uyumu gerçekleştiren kuruluşlardır. Bu faaliyete örnek olarak müşterilerin hesaplarından doğrudan ödeme işlerini gerçekleştirmeleri verilebilir. Bu sistem aracılığıyla hem kullanıcıların hem de üretim yapan işletmelerin ödeme verileri hizmet sağlayıcılarında kayıt tutulması nedeniyle ödeme direktifi geldiğinde bütün işler otomatik şekilde sağlanmaktadır (Güleç, 2021).

Hesap Bilgi Servisi (AISP): Finansal teknolojiler vasıtasıyla kullanıcıların birden çok banka hesabına çeşitli uygulamalar ile erişimini gerçekleştirmesine olanak tanıyan hizmettir. Kullanıcının bütün hesaplarının tek bir platformda, daha hızlı ve tekniksel bir arayüzle gerçekleştirilmesi bu uygulamaya örnek verilebilir (Apigo, bt). AISP'ler kullanıcıların faaliyet gösterdikleri bütün bankalardaki bilgilerini sadece bir platform aracılığıyla görebilme olanağı tanımaktadır. Bu platform ile kullanıcılar borç verilerini, yatırımlarını kolay bir şekilde Açık Bankacılık Modelinin İşleyişi gösterilirken, işlem fiyatları ve faiz gibi değişiklik arz eden verileri kıyaslama olanağı elde ederler (Fidanboy, 2022: 46).

4.4. Açık Bankacılık Fırsatları ve Riskleri

Açık bankacılık sistemi bankalara faaliyetlerini dijital platformlara aktararak farklılık ve yeni piyasalar konusunda fırsatlar yaratmaktadır. Açık bankacılığın oluşturduğu rekabet alanından iyi bir şekilde faydalanan bankalar kullanıcılarına daha büyük ve modern faaliyetler önerebilir ve bireyselleştirilmiş faaliyetlerle kullanıcılara değer yaratabilir. Hizmet sunumundaki inovasyonlar haricinde açık bankacılığın bankacılık hizmetlerine başka bir faydası ise güvenlik sağlama konusunda bankaların risklerini en aza indirme ile ilgilidir. Standart hale getirilmiş faaliyet sunumu güvenlik esasları açısından da standart hale getirilmesine katkıda bulunur ve bankalar kalite mezziyetlerini koruyabilir. Bankalar arasında veri aktarımları ise dolandırıcılık ve kara para aklanmasını engelleme vb. durumlarda bankalara fayda da bulunabilir. Açık bankacılık hizmetleri bankaların “Müşteri Tanıma” (Know Your Client-KYC) prensibi etkinlikle sağlanmaları konusunda yararlı olabilir (Gozman vd., 2018: 9).

Bilgi aktarımı yoluyla yenilikçi büyümelerin teşvik edilmesi, PSD2 ve açık bankacılıkla ilişkili yasal yönetmeliklerin sonucunda açık bankacılığa dair ilkelerin oluşması, gereken gelişmişliğe ulaşmış API teknolojilerinden yararlanması ve bankacılık hizmetlerinin dijital ortama taşınması ile finansal teknoloji uygulamalarının güçlü hale getirilmesinin gerçekleştirilmesidir (UK Open Banking Group, 2017: 13-15).

Açık Bankacılık hizmetleri bankacılık alanı açısından birçok tehdidi de içermektedir. Bu tehditlerden ilki bankacılık hizmetlerinde yeni bir faktör olarak üçüncü parti kuruluşlarının bulunmasıdır. Kullanıcılarla iletişim kurulurken arada üçüncü parti kuruluşlarının farklı tekliflerle taraf olarak bulunması bankaların kullanıcılarını ellerinden kaçırma tehdidini ortaya koymaktadır. Açık bankacılık hizmetlerinin bankalar için doğuracağı başka bir tehdit ise bankaların müşterilerle kurdukları güven bağlarının zedelenmesine sebep olabilir. Açık APPler ile üçüncü parti kuruluşlarına sağlanan kullanıcı verileri yasal olarak yasak olan bilgilerin kullanımı, kullanıcıların rızaları dışında hesaplarına giriş sağlanması ve kullanıcı gizliliği mevzularında bankalara olan güveni sarsabilir. Bankalar açısından başka bir tehdit ise geleneksel bankacılıktan açık bankacılığa geçişte zorunlu olan değişimin sağlanamamasıdır (Gozman vd., 2018: 9).

4.5. Açık Bankacılığın Bankacılık Sektörüne Etkileri

Bankacılık ve finans alanında yer alan kurumların Açık Bankacılığa olumlu yaklaşımı, gelecekteki rollerinin önemini vurgulamaktadır. Buna bağlı olarak Açık Bankacılık, bankacılık sektöründe bir tercih olmaktan

çıkıp bir zorunluluk hale gelmiştir. Bazı uygulamalar ve yönetmelikler banka sektörü bakımından zararlı gibi görünse de aslında açık bankacılık, bankacılık sektörünü büyütme ve güçlendirmek için kurulmaktadır.

2016'da açık bankacılıkta adım atan Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği, günümüzde gelinen konum ile bankacılık sektörünü süratle büyütmeye devam etmektedir. Bu süreklilik sadece bankalara değil, bu alanda hala çalışma yapmamış regülatör kurumlara da büyük sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumluluklar sadece limitleri belirlemek değil, bunlarla eş zamanlı olarak dünyadaki gelişim sürecinin hızına da ayak uydurmayı gerektirmektedir.

Dünyada süratle gelişen Açık Bankacılık' la ilgili gelişimleri ülkemizdeki düzenleyici kurumlarda takip etmektedir. Kurumlar, dünyadaki uygulamalardan örnek alınacak konular doğrultusunda gerekli çalışmaları yapmaya başlamaktadır. Bunlara hazırlık niteliğinde BDDK, Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik Taslağı'nda Açık Bankacılık kavramını tanımlamıştır. BDDK, açıkladığı üzere önümüzdeki süreçte hangi APP'lerin açılacağını da belirleyecektir. Yeni bir bankacılık modelinin oluşmasına neden olacak olan ve etkinlikle takip edilmesi gereken açık bankacılık, önümüzdeki süreçlerde Türkiye'de ve Dünya'da gündemin önde gelen konularından olacaktır (FinTech İstanbul, 2019).

Açık Bankacılık ile daha fazla ürün, hizmet ve kolaylık ile bütün bankacılık sisteminin işleyiş biçimini temelden değiştirecektir. Bu değişmeye teknolojik alt yapı ile düşünce metodu olarakta hazırlıklı olmak ve şimdiden gerekli girişimlerde bulunmak gerekmektedir. FinTech Futures tarafından yapılan bir çalışmaya göre bankacılık alanında faaliyet gösteren şirketlerin %84'ü Açık Bankacılık alanında yatırım yapmaktadır.

Dünya'da bazı ülkeler yönetmelikler ile bu değişime zorunlu olarak ayak uydururken bazı ülkeler ise hiçbir zorunluluk gerekmemesine rağmen kendi ilke ve ilerleyecekleri yolu belirlemektedir. Türkiye için oldukça büyük bir fırsat olan aynı zamanda gelecek için finansman yaratacak, son derece önemli olan bu konu hakkında bilgi sahibi olup doğru atımları yapmak büyük önem arz etmektedir. Finans kurum ve kuruluşları, yönetmelikler ve finansal teknolojilerin bir araya gelerek istek ve ihtiyaçları konuşması, yeni iş kolları ve iş birlikleri kurmaya çalışması ve Türkiye için planlı oluşturulmuş bir vizyonun oluşturulması gerekmektedir (Canko, 2019, FinTech İstanbul).

5. Türkiye ve Dünya'da Açık Bankacılık

Açık Bankacılık, bankacılık sektörünün teknolojik açıdan sahip olduğu en büyük yeniliklerdendir. Açık Bankacılıkla müşteri bilgileri,

müşterilerinde onayı dahilinde üçüncü kişilerle (Takasbank Para Piyasası gibi) paylaşılmaktadır ve bu müşterilerin daha iyi bir şekilde, kendilerine uygun şartlarda fon hizmeti almalarına olanak sağlamaktadır. Açık Bankacılık Türkiye’de ve Dünya’da farklı gelişim evreleri göstermiştir, buna bağlı olarak da farklı uygulamaların oluşturulmasına ortam hazırlamıştır. Bu gelişimler ve uygulamalar aşağıdaki gibi ele alınmıştır.

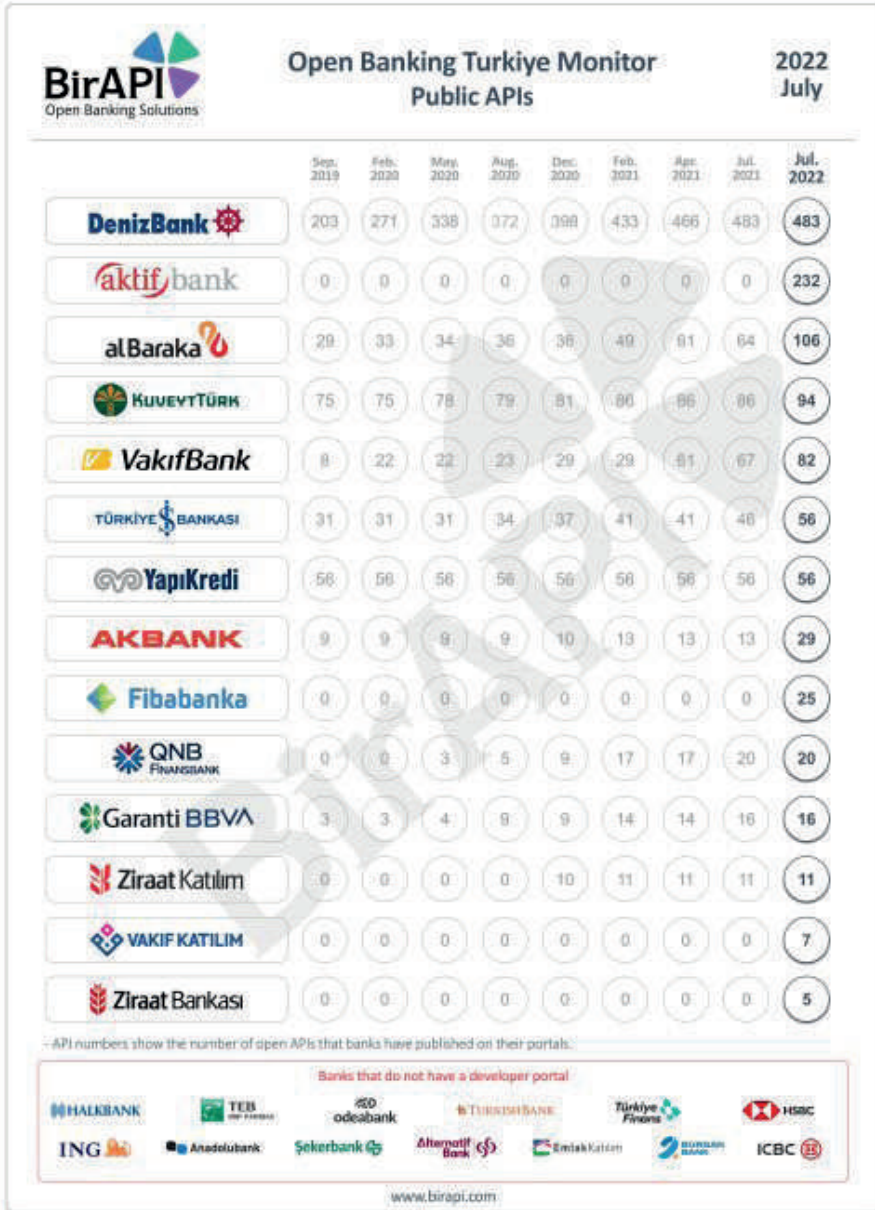
5.1. Türkiye’de Açık Bankacılık ve Uygulamaları

Türkiye’de ilk olarak APİlerini faaliyete açan banka Akbanktır (Anadolu Ajansı, 2016). Akbank’ın 88 tane APİ’si bulunmaktadır ve APİleri vasıtasıyla kullanıcılarına 9 tane bankacılık faaliyeti sunmaktadır (Akbank, 2019). İş Bankası, Türkiye’deki bankalar arasında APİler ile geniş bir yelpazeye sahip bankacılık faaliyetlerini sunmaktadır. İş Bankası APİ Portal adlı bu sistem üzerinde çok uluslu şirketler, KOBİ’ler ve kişisel atılımlar İş Bankası’nın APİler vasıtasıyla sunduğu bilgi ve faaliyetleri yaparak yeni uygulamalar sağlayabilmektedir. Yeni uygulamalar üretmek isteyen kişiler ya da kurumlar kamusal internet sitesine kayıt yaparak uygulama üretme sürecine başlatırlar. İş Bankası, APİler ile kullanıcı bilgilerinin üçüncü kişilerin erişimine açılması ve saklanmasını sağlamaktadır. Bu aşamalar tamamlandıktan sonra geliştiriciler aracılığıyla geliştirdikleri uygulamaları APİ markete iletir ve meydana ticari bir uygulamanın çıkması halinde komisyon hakkına sahip olur (Türkiye İş Bankası, 2019).

Açık Bankacılık sistemine geçiş yapan ilk ülke İngiltere’dir. Avrupa Birliği tarafından rekabeti ve güveni arttırmak için oluşturulan PSD (Payment Service Directive) oldukça önemli bir konumdadır. PSD hükümlerinin devamı şeklinde 2016’da oluşturulan PSD2 ile Açık Bankacılık, bankalar için bir zorunluluk haline gelmiştir. İngiltere’de, 2016’da 9 özel büyük banka, Açık Bankacılık Uygulama Kurumu (OBIE-Open Banking Implementation Entity) kapsamında birleşerek açık bankacılık sistemini kurmuştur. Sonrasında Japonya, Singapur, Kanada, Hong Kong, Avustralya gibi geniş ekonomilerde de açık bankacılık sistemi süratle gelişmiştir. (Apigo, b.t). Türkiye’de yaklaşık 2013’te PSD’ye uyum sağlanmıştır. Açık Bankacılık’ın alt yapısı ise 2020’de, BDDK’nin düzenlediği “Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik” ile hazırlanmıştır. Türkiye’de Nisan 2022 bilgileri üzerine 27 tane Aktif Ödeme kuruluşu, 29 tane Aktif Elektronik Para Kuruluşu olduğu tespit edilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, 2022). Bu şekilde Türkiye’de açık bankacılık faktörü yavaş yavaş yasallaştırılmaya başlanmıştır. Bir sonraki aşama olan APİler de Türkiye’de açılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de BDDK 2022 Nisan bilgilerine bağlı olarak 54 tane banka hizmet göstermektedir. Dünya’da hızlı bir şekilde gelişen Açık Bankacılık ile Türkiye’deki bankalarda API’leri üçüncü parti kuruluşların kullanımına açmak için adım atmışlardır (Fidanboy, 2022: 56). Temmuz 2022 bilgileri itibariyle Denizbank 483, Aktif Bank 232, Albaraka 106, KuveytTürk 94, Vakıfbank 82, Türkiye İş Bankası 56, YapıKredi 56, Akbank 29, Fibabanka 25, QBN Finansbank 20, Garanti BBVA 16, Ziraat Katılım 11, Vakıf Katılım 7, Ziraat Bankası 5 adet açık API’ye sahiptir.

Şekil 5: Temmuz 2022, Bankaların Sabip Olduğu Açık API'ler

Kaynak: <https://www.linkedin.com/company/birapi/>

Şekil 6: Türkiye'de Açık Bankacılık Ekosistemi

Kaynak: FinTechistanbul.org-: Türkiye'de açık bankacılık ekosistemi

TekCep: Tekcep, tüzel kişilerin çeşitli bankalarda olan vadesiz-vadeli hesapları ve POS işlemlerini ilişkili bankaların dijital kanallarına giriş yapmalarına gereksinim olmadan ya da elektronik postalarına bakmadan sadece bir platformdan görünmesine olanak tanıyan açık bankacılık uygulamasıdır (İş Bankası, 2021).

Kuveyt Türk API Market: Bir ödeme hizmetinin yapılması için gereken meblağın ödeme hesabında var olup olmadığını aydınlatarak bir faaliyet göstermektedir. Banka API'leri müşterilerin hesaplarını bir döküm şeklinde görebilmelerine, hesap kalanlarını incelemelerine ve hatta hesap hareketlerini kontrol etmelerini sağlamaktadır (Fidanboy, 2022: 57).

Garanti BBVA API Store: Garanti BBVA'nın bir açık API mağazasıdır. Açık Bankacılık altyapısı ile finansal anlamda işlemler yapan kuruluşlara, üçüncü parti kuruluşlarına, atılımlara dijital olarak ürün ve hizmetlerini hızlı olarak geliştirmelerini sağlayan API kanalıdır. ATM/Branch Locator aracılığıyla en yakındaki banka şubelerini ve ATM'lere ulaşmak için kullanılmaktadır. CepBank Para Gönderme hizmeti ile SMS ile para gönderme hizmetini gerçekleştirebilmektedir (Garanti BBVA, 2021).

Albaraka API, finansal teknolojiler ile finansal kuruluşların aralarındaki köprüyü sağlamlaştırarak, bankaların birer kanal konumuna getirilmesine ve yeni iş ortaklığı planıyla kendi sistemlerini oluşturmalarına olanak tanımaktadır. Hesap cari hesaplar, mevduat hesapları ve ortak hesaplar şeklinde tüm hesap numaralarına bağlıdır. Hesap listesi, hesap hareketleri,

hesap detayları, talep hesabı, katılma hesabı açma veya bu hesaplarını kapatmak için API'ler vardır (Albaraka, 2021). Bu anlamda Albaraka API servislerini bu yönde geliştirmiş ve müşterilerin gerçekleştirebilecekleri tüm işlemleri için ayrı ayrı API'ler geliştirmiştir.

Kobaküs: Bütün banka hesaplarını sadece bir platform üzerinde, eş zamanlı ve büyük güvenlik önlemleriyle yönetmeye dayanmaktadır. Muhasebe bilgilerinin sistem üzerine kaydolmasını otomatik bir şekilde sağlamaktadır (Fidanboy, 2022: 57).

Finmaks: Bu uygulamada POS'larda gerçekleştirilen işlemlerle ilgili ayrıntılı veri, hangi gün ne miktarda ödeneceği ve farklı banka POS'larında gerçekleştirildiği için gerekenden fazla tahsil edilen komisyonları belirler ve inceleme yapılmasına dayanak sağlar (Fidanboy, 2021: 58). Bu sayede komisyon vasıtasıyla gerekenden fazla para ödenmesi gibi işlemlerin önüne geçilmiş ve bu anlamda POS cihazları geliştirilmiştir.

Paratic: Hesap ve hesap özeti faaliyetleri ile ödeme işlemlerini başlatma ve DBS (Doğrudan Borçlanma Sistemi) faaliyetini de gerçekleştirmektedir. Birçok bankacılık muamelelerini sadece bir sistemden gerçekleştirebilen uygulamalar aracılığıyla hesap verileri ile bu verilerin muhasebe işlemlerine iletilmesi, toplu bir şekilde ödemelerin yapılması, POS ile ilgili bilgilerin listelenmesi gibi işleri kolay bir şekilde sağlamaktadır (Fidanboy, 2022: 58). Bu anlamda paratic işlemlerin gerçekleştirilmesi konusunda öncü bir konumdadır. Ayrıca müşterilerin istek ve ihtiyaçlarına hızla cevap veren bir uygulamadır.

Payflex OBP: Birden çok banka ile çalışan ve hesaplarını idare etmekte zorluk çeken firmalar için özel bir şekilde yükseltilebilir PayFlex OBP (Ortak Banka Platformu), zaman birikimi yapmakla birlikte gelişmiş raporlama faaliyetleri nedeniyle firmaların cari işlemlerini yönetmelerini gerçekleştirmek için ön ayak olmaktadır (Fidanboy, 2021: 58).

5.2. Dünya'da Açık Bankacılık ve Uygulamaları

Dünya'da açık bankacılığın dönüm noktası olan 2016'da yürürlüğe giren Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 (PSD2) ile bankalara API'lerini erişime açma kuralı getirilmiş ve 2017'de PSD2 uygulayanlara kolaylık sağlamak yönünden Teknik Standartlar yayımlanmıştır (KPMG, 2017: 1).

Avrupa Birliği'nde açık bankacılık ile alakalı olarak en bilindik regülasyon 2015'te oluşturulan PSD2 (Payment Services Directive 2) dir. PSD1 Avrupa Birliği'nde 2007'de sunulmuş ve 2009'da geçerlilik kazanmıştır. PSD2 içinde açık bankacılık temel faktörleri içinde Hesap Bilgileri Hizmet Sağlayıcıları

(AISP) ve Ödeme Başlatma Hizmet Sağlayıcıları (PISP) bulunmaktadır. PSD2 banka kullanıcıların onayı ile üçüncü parti kuruluşlarına bankaların bilgilerini paylaşmasını zorunluluk haline getirmiştir (Perçin, 2021).

Birleşik Krallık'ta PSD1 ve PSD2 regülasyonlarına ilaveten Eylül 2016'da Rekabet ve Piyasalar Kurumu (UK Competition and Markets Authority CMA) aracılığıyla Açık Bankacılık Uygulama Kurumu (OBIE-Open Banking Implementation Entity), 9 tane geniş çaplı bankanın iş birliğiyle kurulmuş ve açık APP'ler kullanıma açılmıştır (FinTech İstanbul, 2019). OBIE, 97 tane açık bankacılık uygulaması olan pazarda Ocak ayından itibaren 1 milyon olan müşteri sayısı Eylül 2020 tarihinden itibaren 2 milyondan daha çok olduğunu ortaya koymuştur (FinTech İstanbul, 2020).

Meksika, açık bankacılığa ilişkin İngiltere'nin açık bankacılığı uygulama yöntemini benimsemiştir. 10 Mart 2018'de sunduğu hüküm vasıtasıyla kullanıcı bilgilerinin açık APP'ler ile üçüncü parti kuruluşlarıyla paylaşılmasını hukuki hale getirmiştir (Perçin, 2021). Regülasyon yoğun bir yaklaşım benimsemiştir. Meksika'daki açık bankacılık, Ulusal Bankacılık ve Menkul Kıymetler Komisyonu (Comision Nacional Bancaria y de Valores veya CNBV) aracılığıyla düzenlenmektedir. Open Technology Foundation kâr elde etmeyi amaçlamayan bir kuruluştur ve 2018'de Nijerya'da bankacılık alanında yeniliği özendirmek için Open Banking Nijerya'yı (OBN) başlatmıştır (ODI ve Fingleton, 2019).

Avusturya'da açık bankacılığa ilişkin durumlar Tüketici Verisi Kanunu (Consumer Data Law-CDR) ile oluşturulmuştur (Remolina, 2019). Tüketici Koruma Kanunu, kullanıcıların bankacılık bilgilerini üçüncü parti kuruluşlarıyla paylaşılmasına olanak tanımaktadır. Düzen sağlayıcı bir tavır sergileyen Avusturya'da açık bankacılık hususu ödemelere değil tümüyle bilgilere yoğunlaşmaktadır. 2019'da ise Açık Bankacılık kanunu Avusturya'da yürürlüğe konulmuştur (ODI ve Fingleton, 2019).

Hong Kong Para Otoritesi (HKMA), Temmuz 2018'de Hong Kong bankacılık alanı için Açık API kapsamını sunmuştur. HMK'nin açık bankacılık ile ilgili tutumu "akıllı bankacılığın yeni bir çağına" geçiş yapma fikrini temel hatlarıyla ortaya çıkarmış ve sanayinin düzenleyici bir kural haline getirmeden kendi prensiplerini saptamaya izin vermiştir. 2018'de Citibank açık APP'lerini kullanan 6 ortaklık duyurmuş ve 2019'da ise 53 ürün verilerine ilişkin ilk API kanun faizleri, kredi kartı önerileri ve hizmet fiyat ve komisyonları gibi herkesin ulaşabileceği bilgiler ile sunmuştur (ODI ve Fingleton, 2019).

ABD, Açık Bankacılık modeli banka ödeme işlemleri ve beraber çalışma yapma derneği NACHA (National Automated Clearing House Association) aracılığıyla yönlendirilmektedir. ABD Hazine Bakanlığı'nın 2018'de hazırladığı raporda finans alanındaki hizmetlerde bilgi paylaşımına ilişkin olarak öneriler bulunmuştur. Pazar yoğun yaklaşımı kabul eden ABD'deki büyük bankalar açık bankacılık konusunda fikir sahibi olduklarından bilgi paylaşımı hakkında sözleşmeler imzalamaktadır (Infosys, 2019).

Singapore Monetary Authority (SMA) bilgi paylaşımı ile bankalar ve finansal teknolojiler arasındaki haberleşmeyi sağlamak için Açık Bankacılık tasarlama planlarının bir parçası şeklinde API kılavuzlarını sunmuştur (Remolina, 2019).

Hindistan, 2016'da sunmuş olduğu Unified Payment Interface ile bu durumla alakalı olarak bir kapsam belirlemiştir (Perçin, 2021). Bu şekilde Hindistan'da hiçbir yönerge yoktur. Konuyla alakalı olarak Açık Bankacılık hakkında çeşitli atılımlara destek sağlanmaktadır.

Japonya, Mayıs 2017'de benimsediği bankacılık kanunu ile TPP'lere geçerlilik kazandırmış ve bankaların bilgilerini üçüncü kişilerin paylaşımına sunması hakkında teşvik etmek için API metodlarını sunma zorunluluğunu getirmiştir (Infosys, 2019).

Mint, Intuit aracılığıyla oluşturulan bir araçtır. Kullanıcıların hesap kalanları, kredi notları gibi bütün işlemlerini kontrol altında tutabilecekleri tek bir uygulamada toplamıştır. Mint uygulaması kullanıcıların çalıştığı bankalardaki bütün hesapları sadece bir uygulama üzerinde birleştirmekte, kullanıcılarının finansal hareketlerini kolay bir şekilde takip edilmesini mümkün kılmaktadır. Ek olarak kullanıcıların geçmişteki harcamaları inceleyerek kullanıcılara yatırım stratejileri geliştirerek tavsiyede bulunabilmektedir (FDATA, 2019).

Onist, köklü aileler için üretilmiş bir finansal kontrol uygulamasıdır. Onist'de aile fertlerine ait vekaletname, vasiyetname gibi mühim belgeler tutulurken bu belgelerin kişiler ile paylaşılabilmesi ve hesaplarla bağlanılması da sağlanır. Bu uygulama ailelere, yaşlanan ebeveynlere finansal alanındaki kararlarında yararlı olacak faaliyetleri sunmaktadır (FDATA, 2019).

Amazon, bulut bilişimi, dağıtım ve lojistik, medya içeriği gibi mevzularla beraber ödeme hizmetleri, borç verme, sigorta ve çek gibi bankacılığın temelde yaptığı faaliyetleri vermektedir (FDATA, 2019).

Elifinty, finansal konularda gerekli hizmet alamayan topluluklar için geliştirilmiş bir uygulamadır ve bireylerin karşı karşıya olabileceği finansal anlamdaki zorlukları önceden görmeye dayalı olarak geliştirilmiştir. Elifinty

ticari anlamda ya da sosyal anlamda elverişli finansal çözümlenmeye ulaşmak için oluşturulmuş algoritma yöntemlerini kullanır. Buna ek olarak insanların mali durumlarını düzeltmeye yönelmek ve yardım sağlamak için davranışsal kontrol enstrümanlarından yararlanmaktadır. İnsanların geçmişteki bilgilerini analiz ederek harcama davranışlarını sınıflandırmaktadır ve aynı grup kıyaslamaları ile tasarruf yapımlarına dayanak olmaktadır (TFIL, 2018).

Cardlytics, 2000'den çok mali ortağı olan mobil ve online bankacılık ödül programlarını devam ettirmek için oluşturulan bir finansal teknolojidir. ABD ve İngiltere'de yaşayan müşterilerin yıllarca ödedikleri borç, fatura ödemesi, kredi ödemesi gibi işlerine ilişkin ellerinde 20 milyardan daha çok bilgi bulunmaktadır. Kullanıcıların harcama davranışlarına hâkim olan bu düzen vasıtasıyla bilgilerden faydalanılarak kullanıcılara ilişkin yeni faaliyetlerin geliştirilmesi olanaklı hale gelmektedir (FDATA, 2019).

Zaplo, taksitli faaliyetleri ile piyasaya girmiştir. Bu uygulama aracılığıyla kullanıcılar kredi başvurularını gerçekleştirerek internet üzerinden imzaladıkları belge ve borç para alabilmektedirler. Sistem kullanıcıların kredi durumlarını inceleyerek onay verebilir veya reddedebilir (Mozdzynski, 2017).

Moneyhub, kullanıcılarına yapay zekâdan yararlanılarak varlıklarını ve borçlarını kontrol altında tutabilmelerine aracı olabilmektedir. Moneyhub kullanımında müşteriler kredi bilgileri üzerinde kontrol sahibidirler ve uygulama onlara finansal alanda düzeltme kanalları kurmalarına olanak tanımaktadır (TFIL, 2018).

WalletPA, fatura, sigorta vb. ödemeleri organize etmeyi ve kontrol etmeyi sağlayan bir uygulamadır. WalletPA müşterilere fatura ödemelerini kontrol etmeyi ve gerekenden çok ödeme yapıp yapmadıklarını takip etmelerini sağlamaktadır. Açık bankacılık modelinden faydalanan uygulama kullanıcı bilgilerinden yola çıkarak kullanıcılara ödemelerde kıyaslama yapma ve kullanıcıların aynı faaliyeti farklı bir kurumdan kendilerine göre daha olanaklı bulmaları durumunda sözleşme değiştirmelerine olanak tanımaktadır (TFIL, 2018).

Yolt, açık bankacılık prensiplerinden yararlanarak kişilerin bütçelerini daha iyi bir şekilde tasarlamalarına, harcamalarını daha mantıklı şekilde gerçekleştirmelerine ve finansal hayatlarını daha kolay hale getirmek için oluşturulmuştur. Uygulamanın temeldeki özelliği kullanıcıların bütün hesaplarını sadece bir ekranda gösterebilmesidir (TFIL, 2018).

PayPal, mobil uygulamaları yoğun olarak kullanan kullanıcılar için oluşturulmuş bir uygulama olup tek hareketle işlemler sağlanmaktadır. Tablet,

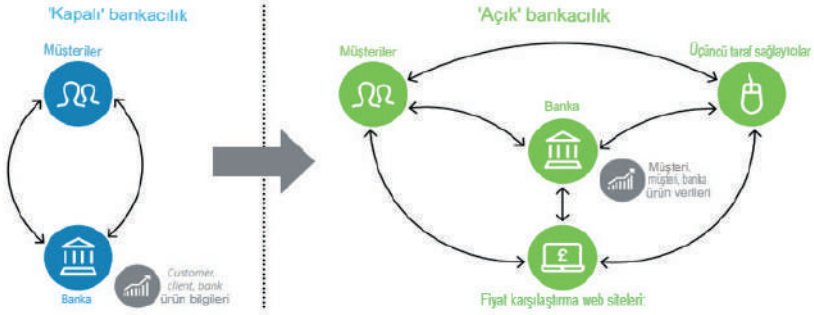
cep telefonu ve bilgisayar gibi elektronik cihazlardan güvenli bir şekilde alış-veriş yapılmasını mümkün kılmaktadır. Bu uygulamada yapılan işlemi bitirmek için sorumlu web sitelerinden erişim açık tutularak bir alternatifte karar verilirse sonraki satın almalarda aynı cihaz ve web tarayıcısından tekrar PayPal uygulamasına giriş yapılmadan işler tek hareketle sağlanmaktadır. Bu yöntem banka kartı ya da kredi kartının uygulamaya kaydedilmesiyle daha sonraki satın alma işlemlerinde banka hesabına giriş yapmadan sms şifresi girilmesine gerek kalmadan yapılan işlemin tamamlanması sağlanmaktadır (Mozdzynski, 2017).

5.3. Açık Bankacılık ve Geleneksel Bankacılık Karşılaştırması

Açık Bankacılık, yeni teknolojilerin kullanılması ile kullanıcıların kendi finansal araçlarını kontrol altında tutmaları ve daha yararlı seçimler yapmalarını mümkün kılmaktadır. Müşterilerin açık bankacılığı benimsemelerine ve kullanmalarına etkide bulunan unsurlara bakıldığında daha çok güven, beklenen efor (uygulama kullanımının kolay olması) ve beklenen verim unsurlarının pozitif yönlü bir etki gösterdiği görülmektedir (Chan, 2021).

Açık Bankacılık nedeniyle, banka kullanıcıları bütün finansal işlerini sadece tek bir platform üzerinden görüntüleyebilir, kendileri için en iyi seçimleri yapabilir, ürün ve servisleri kendilerine göre uygun fiyata satın alabilirler (Open Banking, 2021). Açık Bankacılık, müşterilere yarar sağlamaları dışında, bankalar ve banka dışı şirketler arasında inovasyonları ve yeni çekişme alanlarını bu anlamda yönlendirme görevini üstlenirken, bankaların görevlerinin büyük derecede değişime uğrayacağını ortaya koymuştur. Bunlara ek olarak, yeni finansal servisler alanlarını da geliştirecektir (Demirez, Gür ve Yaşa Özeltürkay, 2021: 15). Aynı zamanda organize etme ve bilgi gizliliği konusundaki problemleri gündeme taşıyarak, evrensel piyasaların ne için çeşitli yönetim yöntemlerini kabul ettiğini ifade etmeye çalışacaktır (McKinsey, 2017: 1). Bankacılık alanındaki çekişmeli alanda, geleneksel bankacılık modelindeki zayıflamalar sebebiyle beraber, dijitalleşmenin etkisi nedeniyle bankalar müşteri ilişkilerini sağlama gücüne sahip olmaktadır (Treasury ve Risk, 2017: 6).

Şekil 7: Açık Bankacılık ve Geleneksel Bankacılık

Kaynak: <https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/financial-services/articles/future-banking-open-banking-psd2-flourish-in-uncertainty.html?ysclid=lbwcnlrii476594030>

Geleneksel bankacılıkta bankalar; tevdiat hesabı idare etmek, kredi vermek, ödemelere aracılıkta bulunmak vb. gibi temel fonksiyonlarını kullanıcılarına kendi sistemleri üzerinden tanıtmaktadırlar. Yıllardır banka şubelerinden sunulan bu servisler, süreç içinde ATM, çağrı merkezi, internet bankacılığı ve mobil bankacılık uygulamalarını da tanımlanmıştır. Kullanıcılar, birden çok banka ile faaliyette bulduklarında, hesaplarının birleşik durumlarını bir banka ya da üçüncü parti kuruluşlar üzerinden kontrol etmeyi arzulamaktadırlar. Artan bu istekleri yerine getirebilmek için Şekil 7'de belirtildiği gibi, açık bankacılık çerçevesinde temel bankacılık ürün ve servisleri, bankalar tarafından kendileri dışındaki üçüncü parti kuruluşları vasıtasıyla güven sağlama yöntemleri kapsamında sağlanmaktadır (FinTech İstanbul, 2019).

Geleneksel bankacılık ve finansal pazarların işlerinin anlaşılmazlığı ve ağır ilerleyişine karşı olarak hızlı ve efektif çareler gösteren finansal teknoloji firmaları, günümüz teknolojiye uyum sağlayan alternatifler geliştirmektedir (Bilgel ve Aksoy, 2019). Fintek; finansal alanda kullanılan modern teknolojileri, modern teknolojiler vasıtasıyla geliştirilen finansal yapıları ve bu teknolojileri kullanıp finansal ürünler geliştiren ve servis sunan firmaları açıklamaktadır. Bankacılık alanı çerçevesinden bakıldığında; borçlanma, ödeme sistemleri, para transferi, müşteri hizmetleri, siber güvenlik, risk yönetimi, uyum, süreç yönetimi, varlık yönetimi ve bilgi yönetimi gibi faaliyet kapsamı olduğu görülmektedir (Çağıl ve Candemir, 2020: 209). Süratle değişen ve gelişen Fintek şirketlerinin, finansal ürünleri ve teknolojiyi harmanlayarak finansal alanda yeni bir çağ başlattığı açıkça görülmektedir (Pwc, 2020: 2).

Bankalar kullanıcı bilgilerini müşteri tecrübelerini düzeltmek, müşterilere ilişkin servisleri ve tavsiyeleri sunmak ve öngörülebilir müşteri istek ve ihtiyaçlarını karşılamak nedeniyle kullanılmalıdır. Finansal teknolojiler ve finansal teknoloji şirketleri, bu kullanıcı hedefli yöntemi kabul ederek geleneksel uygulamaların farklılaşmasını sağlayacaktır. Ayrıca geleneksel olmayan şirketlerin bankacılığa ve bankaların geleneksel olmayan hizmetlere geçmeleri durumunda, finans alanındaki limitler karmaşıklaşabilir. Fakat bankalar, bilgi kullanımlarını en iyi seviyeye getirme yeteneklerini güçlendirerek ve otomatikleştirme olanaklarını kabul edip müşteri ilişkilerini sağlamlaştırarak, “açık bankacılık” alanından faydalanmak için güzel bir imkâna sahip olacaklardır (Deloitte, 2017: 27).

Teknolojinin hızla gelişmesi ve internet kullanımının hızla yayılması birçok sektörü etkilediği gibi bankacılık sektörünü de büyük ölçüde etkilemiştir. Müşterilerin ihtiyaçlarını ve isteklerini teknolojik bağlamda daha hızlı ve yenilikçi bir yaklaşımla karşılanmasını istemeleri de bu etkenler arasındadır. Bu sebeple bankacılık sektörü yüzyıllardan bu yana bir gelişim evresi göstermiştir diyebiliriz. Günümüzde bankacılık alanında birçok uygulama ve çeşitli faaliyet alanları geliştirilmiştir. Ülkemizde de dünyada da bu gelişimler ve teknolojik değişimler etkilerini günümüzde de sürdürmektedir. Bu değişimler telefon bankacılığı, mobil bankacılık, internet bankacılığı gibi bankacılık sektörüne yeni kavramlar sağlamıştır. Tüm bunlarla beraber açık bankacılıkta ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği’nde açık bankacılık ilk olarak 2009’da Türkiye’de ise 2013 yılında ortaya çıkmıştır. Türkiye’de bankalar açık API’lerini ilk olarak 2019 yılında kullanıma sunmuştur. Açık Bankacılığın temeli ise 2020’de BDDK tarafından çıkarılan kanun ile hazırlanmıştır.

Açık Bankacılık, bankacılık sektörünün dijitalleşme evresindeki bugüne kadar ki en geniş çaplı yenilik olmuştur. Gerek müşterilerin ihtiyaç ve gereksinimlerine hızlı ve yenilikçi bir tarzda cevap vermede gerekse de bankaların kendi aralarındaki açık bankacılık modeli geçmişten günümüze büyük bir gelişim evresi göstermiştir. Özellikle açık bankacılık, bu anlamda finansal teknolojilerin arasında büyük öneme sahiptir. Gerek yapay zekaların bu alanda çoğalmasıyla gerekse de bankacılığın daha çok dijital ortamlarda faaliyetlerini arttırmasıyla, teknolojik yenilik gereksinimi daha da arttırmıştır. Bu sebeple açık bankacılık, bankacılık alanında öncü bir konuma sahiptir.

Türkiye’nin evrensel rekabette ilerlemesi ve dijitalleşen dünyada bankacılık sektöründe varlığını koruması için gelecek yıllarda dijitalleşmenin gerektirdiği değişimleri ve adımları atması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Apigo (2022), Açık Bankacılık Nedir? [http:// apigo.com.tr/](http://apigo.com.tr/) açık bankacılık nedir? Erişim Tarihi 27.11.2022
- Arabacı H. (2018), Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Gelişimi (2000-2016), Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, cilt: 2, sayı: 3, sayfa: 25-42
- Artun T. (1980), İşlevi, Gelişimi, Özellikleri ve Sorunlarıyla Türkiye’de Bankacılık, İstanbul Tekin Yayinevi
- Artun T. (1983), İşlevi, Gelişimi, Özellikleri ve Sorunlarıyla Türkiye’de Bankacılık, İstanbul, Tekin Yayınları
- Aydın N. (2006), Bankacılık Uygulamaları, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Aydoğdu F. (2010), Bankacılık Sektöründe Kurum Kimliğinin Oluşumunda Yeni İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: Türkiye İş Bankası Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010
- Bakırtaş T. ve Ustaömer K. (2019), Türkiye’nin Bankacılık Sektöründe Dijitalleşme Olgusu, Ekonomi, İşletme ve Yönetim Dergisi, cilt: 3, sayı: 1, sayfa: 1-24
- Bilgel D. ve Aksoy B. (2019), Finansal Teknoloji Şirketleri ve Geleceğin Bankacılığı: Açık Bankacılık, Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, Sayı: 17, 1097-1105
- Bodle R. (2011), Regimes of Sharing: Open APPs, Interoperability and Facebook, Communication and Society, Volume: 14, Issue: 3, Page: 320-337
- Bulut ve Çizgici Akyüz (2020), Türkiye’de Dijital Bankacılık ve Ekonomik Büyüme İlişkisi, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 42, Sayı: 2
- Cerit M. (2019), Dünya’da ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, FinTech İstanbul
- Chan R.S.O. (2020), Open Banking: Does It Open Up A New Way Of Banking? A Case Of Financial Technology Adaption From A Consumers Perspective (Doctoral Dissertation)
- Chappelow J. (2020), Financial Technology and Automated Investing, Investopedia, Volume: 27
- Coste R. ve Miclea L. (2019), API Testing for Payments Service Directive2 and Open Banking, International Journal of Modeling and Optimization, Volume: 9, Issue: 1, Page: 7-11
- Çağıl G. ve Candemir G. (2020), Türk Bankacılık Sektörü’nün FinTek’ler Karşısında A’WOT Analizi, Maliye ve Finans Yazıları, Cilt: 113, Sayfa: 207-238

- Çelik S. B. ve Mangır F. (2020), Bankacılık Sektörünün Dijitalleşmesi: Dünya’da ve Türkiye’de Durum Analizi, Cyberpolitik Journal, Cilt: 5, Sayı: 10, Sayfa: 260-282
- Deloitte (2017), How to Flourish in an Uncertain Future: Open Banking, 1-28/
<http://deloitte.com/how-to-flourish-in-an-uncertain-future-open-banking/>
Erişim Tarihi: 20.12.2022
- Demirel A. C. (2017), Dijital Bankacılık ve Türkiye’deki Mevcut Durumunun Analizi, Ankara Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Demirez D, Gür D. ve Yaşa Özeltürkay E. (2021), Bankacılık Sektöründe Dijital Dönüşüm: Açık Bankacılık ve Uygulamalarına İlişkin Kavramsal Bir Araştırma, Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, Sayfa: 10-28
- Dratva R. (2020), Is open banking driving the financial sector towards a real electronics Sunday, Electron Markets, Volume: 30, 65-67
- E-APWG (2016), Understanding the Business Relevance of Open API’s and Open Banking for Banks, Euro Banking Association
- Evans P.C. and Basole R.C. (2016), Revealing the API Ecosystem and Enterprise Strategy via Visual Analytics Communications of the ACM, Volume: 59, Issue: 2, Page: 26-28
- FDATA (2019), Opportunities in Open Banking, Financial Data and Technology Association
- Fidanboy Ö. (2022), Dijitalleşme Süreci ve Açık Bankacılık, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Uluslararası Bankacılık ve Finans Tezli Yüksek Lisans Programı
- FinTech İstanbul (2019), Açık Bankacılık, <https://FinTechistanbul.org/category/acik-bankacilik>, Erişim Tarihi: 20.12.2022
- Garanti BBVA (2020), Entegre Faaliyet Raporu, <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/entegre-faaliyet-raporu>, Erişim Tarihi: 4.12.2022
- Güleç M. (2021), Açık Bankacılık, Ankara: Akademi Araştırma Planlama Danışmanlık Eğitim ve Yayıncılık Limited Şirketi, 245-278
- Güngör Kayağdı N. (2022), Bankacılık Sektöründe Dijital Dönüşümün Verimliliğe Olan Etkileri: TRB2 Bölgesinde Nitel Bir Çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 2, Sayfa: 852-870
- Gozman D. ve Hedman J. (2018), Open Banking: Immediate Roles, Risks and Opportunities ECIS 2018 in the Proceedings of the Association of Information Systems. AIS Electronic Library (AISeL), Proceedings of the European Information Systems Conference
- Halkbank (2022), Açık Bankacılık Nedir? <https://www.halkbank.com.tr/tr/dijital-bankacilik/acik-bankacilik/acik-bankacilik/nedir.html>, Erişim Tarihi: 14.12.2022

- Hazar A. ve Özen Ü. (2021), Dijital Dönüşüm ve Finans, Ankara: Akademi Araştırma Planlama Danışmanlık Eğitim ve Yayıncılık Limited Şirketi, 245-278
- İş Bankası (2020), Açık Bankacılık (Open Banking) Nedir? Açık Bankacılığın Avantajları Nelerdir? Erişim Tarihi: 4.12.2022
- Kahramanoğlu A. (2021), Açık Bankacılık ve Gelişimi, Girişimcilik ve Yenilikte Güncel Yaklaşımlar-2, 1. Baskı, Sayfa: 90-91
- Kaymak O. (2019), Dijital Bankacılık Kapsamında Türkiye’de FinTech İnovasyonu ve Uygulaması: Rusya Sektör Karşılaştırması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Kazancı, T. (2013), Mobil Bankacılıkta Güvenlik Sorunlarının Analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi.
- Koca G. (2021), Açık Bankacılık Sonrası Bankacılığın Geleceği, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul
- KPMG (2017), Yeni Ödemeler Hizmeti Yönergesi (PSD2), Erişim Tarihi: 4.12.2022
- Mckinsey and Company (2020), Data Sharing and Open Banking, Erişim Tarihi: 26.11.2022
- Meral Y. (2019), Açık Bankacılığa Geçiş ve Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Kurallarının (PSD2) Rolü, Bankacılar Dergisi, Sayı: 110, Sayfa: 25-36
- Moysan, Y. and Rudnicki, M. (2019). Journal of Digital Banking , Cilt 4 / Sayı 2 / Sonbahar/Güz 2019, s. 131-143(13)
- Mozdzynski D. (2017), The Conceptions of New Payment Methods Based on Revised Payment Services Directive (PSD2), Information Systems in Managment, Volume: 6, Issue: 1, Page: 50-60
- ODI ve Fingleton (2019), Open Banking, Preparing For Lift Off, Purpose, Progress and Potential
- Okay M.Ö (2019), Dünya’da ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Açık Bankacılığın Geleceği, FinTech İstanbul
- Omarini A. (2018), Banks And FinTech: How to Develop a Digital Open Banking Approach for The Bank’s Future, International Business Research, Volume: 11, Issue: 9, Page: 23-36
- Onaylı E. (2020), Bankacılıkta Dijital Dönüşümle Değişen Müşteri Deneyiminin Müşteri Sadakati, Müşteri Memnuyeti ve Müşteri Tavsiye Etme Niyeti Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Perçin Ö. (2021), Sorularla FinTech, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık
- Price Water House Water [PWC] (2020), Açık Bankacılık: Dünya ve Türkiye, Erişim Tarihi: 26.11.2022
- PWC ve GSG Hukuk (2020), Açık Bankacılık: Dünya’da ve Türkiye’de

- Ramdani B. (2020), Open Banking: The Emergence of New Digital Business Models, International Journal of Innovation and Technology Management, Volume: 17, Issue: 05
- Saruhan U. ve Taştan F.G. (2020), Açık Bankacılık: Kişisel Verilerin Korunmasına Bir Tehdit mi Kitabı, Sayfa: 33-37
- Sezal L. (2021). Dünyada ve Türkiye’de açık bankacılık uygulamaları ve yasal düzenlemeler. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 8(71), 1512-1525
- Softtech A.Ş: (2019), Softtech 2019 Teknoloji Raporu, <https://softtech.com.tr/2019-teknoloji-raporu>, Erişim Tarihi: 27.11.2022
- Statista, Number of mobile phone social network users from 2016 to 2021 (in billions), <https://www.statista.com/statistics/972550/number-mobile-phone-social-network-user-worldwide/> 7 The World Bank, <https://opendatatoolkit.worldbank.org/en/essentials.html>, 2021
- Şahin B. Ş. ve Baştürk B. C. (2020), Türkiye’deki Hukuki Altyapı ve Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 Bağlamında API Teknolojisi ve Açık Bankacılık, Maliye ve Finans Yazıları Dergisi, Sayı: 114, 149-180
- TFIL (2018), Briefing: Open Banking and Financial Health, The Finance Innovations Lab, Barrow Cadbury Trust
- The History of Open Banking, <https://knowledge.fintecsystems.com/en/blog/the-history-of-open-banking>, 2021
- Treasury And Risks (2017), Banking Technology As Competitive Advantage, Treasury and Risks, Special Report, Page: 1-7
- UK Open Banking Group (2017), Open Banking Standards, <https://www.openbanking.org.uk/2017>: 19, Erişim Tarihi: 27.11.2022
- Uluyol O. (2019), 1980-2000 Döneminde Türkiye’de Bankacılığın Gelişimi, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 17, Sayfa: 73-107
- Uşaklı B.S ve Kenç T. (2022), Alibaba’ların Dünyasına Hazırlık: Açık Bankacılık Düzenlemeleri, Bankacılar Dergisi, Sayı 120
- Ülke A.O. (2021), Açık Bankacılık ve Türkiye Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul
- Zachariadis M. ve Özcan P. (2017), API Economics and Digital Transformation in Financial Services: The Case of Open Banking, SWIFT Institute Study Report No. 2016-001